

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Підволочиського районного суду Тернопільської області
13.08.2025

м. Тернопіль, 2025

I. ВСТУП

На виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 13.08.2025 року групою НПМ здійснено відвідування Підволочиського районного суду Тернопільської області (далі – суд, установа).

Відвідування проведено членами групи НПМ:

Сапужак Софія Михайлівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Біловус Людмила Романівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Коновалова Вікторія Віталіївна, регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Кручова Соломія Михайлівна, представниця громадської організації.

Відвідування проведено у присутності:

Ткач Олени Стефанівни, заступника керівника апарату суду.

Результати відвідування обговорені з вищевказаним працівником суду.

Під час проведення відвідування групі НПМ забезпечено безперешкодний доступ до всіх приміщень суду.

Попереднє відвідування даного суду здійснювалося групою НПМ 28.04.2021 року, за його результатами надавалися такі рекомендації:

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України у тернопільській області:

1. Розглянути питання обладнання в Підволочиському районному суді приміщення для розміщення особового складу варті (конвою) та камер для підсудних (засуджених) відповідно до встановлених вимог.

2. Розглянути питання обладнання в приміщенні суду спеціальних (службових) входів та ізольованих маршрутів для конвоювання підсудних (засуджених), а також боксу або огороженого майданчика для спеціального автомобіля.

3. Забезпечити обладнання в залі для розгляду кримінальних справ на другому поверсі приміщення районного суду кабінки зі спеціального захисного скла замість наявної металевої решітки, з метою дотримання міжнародних стандартів утримання ув'язнених осіб.

4. Забезпечити встановлення засобів зв'язку з постами в залах судових засідань.

5. Розглянути питання обладнання приміщення суду кімнатою для роботи адвоката з підсудними/засудженими.

6. Забезпечити належні умови для участі в судових засіданнях осіб з інвалідністю і маломобільних груп населення та обладнати приміщення суду відповідно до норм щодо доступності будинків і споруд для цієї категорії осіб.

7. Забезпечити обладнання суду санітарним вузлом пристосованим для потреб осіб з інвалідністю.

Підволочиському районному суду:

1. Забезпечити дотримання розумних строків при розгляді кримінальних справ.

2. Забезпечити дотримання прав осіб з інвалідністю, в тому числі в залах судових засідань, визначити місця для осіб з інвалідністю, які пересуваються в колісних кріслах.

Вищевказані рекомендації виконані частково. Основною причиною невиконання окремих рекомендацій є недостатня площа будівлі суду та відсутність фінансування.

Загальна інформація.

Підволочиський районний суд Тернопільської області розташований у двоповерховій будівлі, яка знаходиться за адресою: вул. Залізнична 1, с. Підволочиськ, Тернопільська обл., 47800 (фото 1).

Керівництво суду:

Сидорак Галина Богданівна, голова суду;

Качуряк Дмитро Павлович, керівник апарату суду.

Загальна чисельність суддів відповідно до штатного розпису на 2025 рік складає 4 особи, з яких 1 суддя відряджений.

Упродовж поточного року до регіонального представництва Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини звернення щодо неналежного поведіння із доставленими, затриманими, арештованими особами під час їх перебування у суді не надходили.

Фактів заподіяння тілесних ушкоджень або насильницької смерті особам вказаної категорії під час їх перебування у суді не встановлено.

На фасаді установи перед вхідними дверима центрального входу наявна інформаційна вивіска з повною назвою даної судової установи. На випадок повітряної тривоги на дверях суду зазначено інформацію з адресами найближчого укриття (фото 2).

При вході до суду наявна кнопка виклику персоналу для осіб з інвалідністю.

Верхні і нижні сходинок сходових маршів, якими здійснюється переміщення відвідувачів суду між поверхами, мають контрастне забарвлення жовтого кольору. На дверях кабінетів наявні таблички з відповідною інформацією, продубльованою шрифтом Брайля (фото 5, 6).

Пропускний режим та охорону суду здійснюють працівники Служби судової охорони. У приміщенні суду встановлено інформаційні стенди з наявною інформацією про графік прийому громадян, номерами телефонів гарячих ліній Державної судової адміністрації України, центру з надання безоплатної правничої допомоги. Наявні також відомості щодо прав та обов'язків учасників судових процесів, зразки заяв тощо (фото 3).

У суді наявні 4 зали судових засідань, які розташовані на першому та другому поверхах. 2 зали використовуються для розгляду кримінальних справ (фото 4).

У I півріччі 2025 року у суді розглянуто 4 кримінальні справи, по яких підсудні перебували під вартою (із них 1 справа розглядалася у режимі відеоконференції).

На час відвідування групою НПМ справи у суді не розглядалися.

Відвідувачі суду мають вільний доступ до питної бутильованої води (фото 8).

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення вимог пункту 6.5.2. Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН) та пунктів 9, 10 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26 травня 2015 року № 613/785/5/30/2967/68 (далі – Інструкція), де визначено, що кількість камер для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Тобто, в суді має бути обладнано 6 камер площею не менше ніж 4 м² кожна. Натомість в суді не облаштовано жодної такої камери.

Вказані факти свідчать про відсутність можливості роздільного розміщення примусово утримуваних чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, яким заборонено спілкування між собою, що вказує на неналежне поводження з вказаними особами.

Порушення права на життя та особисту безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 27 Конституції України).

2. У порушення статті 18¹ Кодексу цивільного захисту України, у будівлі суду відсутнє найпростіше укриття, яке має забезпечувати можливість безпечного перебування громадян під час надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

3. Всупереч вимогам пункту 13 Інструкції, у приміщеннях суду маршрути конвоювання підсудних (засуджених) не ізольовані, відсутні спеціальні (службові) входи до приміщення, не обладнано бокс або огорожену стоянку для спеціального автомобіля.

4. Всупереч пунктам 6.5.2 ДБН у суді відсутні окремі санітарні кімнати для підсудних (засуджених). У разі потреби, останніх конвоюють до санітарної кімнати загального користування, що становить потенційну небезпеку як для примусово утримуваних осіб, так і для інших громадян, які перебувають у суді.

Вказані порушення створюють передумови для порушення права на життя та особисту безпеку не тільки підсудних (засуджених), а й інших громадян.

Порушення права на професійну правничу допомогу (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України).

5. У порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України, вимог пункту 6.5.2 ДБН у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможливорює реалізацію їх права на захист. Таке спілкування відбувається у залі судових засідань, що не забезпечує його конфіденційності.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводяться. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга №67312/12) Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до ЄСПЛ і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації, оскільки

проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами у приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поводження.

6. Крім того у порушення вимог пункту 6.4.5 ДБН у вказаній установі відсутнє приміщення для ознайомлення відвідувачів та підсудних (засуджених) з матеріалами справи. З цієї причини відвідувачі ознайомлюються з вказаними матеріалами у приміщенні канцелярії. При цьому підсудні (засуджені), які тримаються під вартою, не мають доступу до зазначеного вище приміщення, що унеможлиблює реалізацію їх права на захист.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, стаття 13 Європейської соціальної хартії, стаття 49 Конституції України).

7. У суді наявні аптечки для надання домедичної допомоги. Водночас у них містяться ліки термін придатності яких минув (фото 7). Дана обставина є передумовою для порушення права громадян, які перебувають в установі, на охорону здоров'я унаслідок несвоєчасного і неефективного надання первинної домедичної допомоги.

Порушення права осіб з інвалідністю на рівний доступ до правосуддя та інклюзивність (статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 21, 24, 55 Конституції України).

8. У порушення вимог статті 26 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», а також положень Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд», у суді відсутні умови для вільного доступу до установи та участі у судових засіданнях осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Вхідні сходи обладнані пандусом, який не забезпечує вільного доступу до установи особам з інвалідністю та іншим маломобільним групам населення, оскільки не відповідає встановленим стандартам (кут нахилу більше 8 %, відсутня площадка для заїзду). Дане порушення ускладнює особам з обмеженими можливостями доступність до установи.

Усупереч вимогам пункту 3.1.5 ДБН В.2.2-40:2018 будівля суду не обладнана внутрішніми пандусами, ліфтом чи підйомником, у ній наявні доволі високі пороги, що унеможлиблює маломобільним групам населення вільне пересування та доступ до приміщень установи без сторонньої допомоги.

Крім того, у суді жодна санітарна кімната не пристосована для користування особами вказаної категорії. Їм не забезпечено можливість справляння природніх потреб та здійснення гігієнічних заходів.

Вищевказані факти свідчать про порушення прав осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп громадян на інклюзивність, людське поводження, а

також про наявність причин і умов що сприяють цим порушенням.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Тернопільській області, Підволочиському районному суду Тернопільської області відповідно до їх компетенції:

1. Обладнати у суді не менше шести камер для примусового утримування під вартою затриманих (арештованих), підсудних (засуджених) осіб.

2. Вжити заходів, щодо обладнання у вказаній судовій установі найпростішого укриття.

3. Забезпечити у суді наявність ізольованого маршруту та спеціального службового входу для конвоювання підсудних (засуджених), а також боксу або огороженої стоянки для спеціального транспорту.

4. Обладнати окремі санітарні вузли для утримуваних під вартою підсудних (засуджених).

5. Вжити заходів щодо обладнання окремої кімнати для роботи адвокатів з підсудними (засудженими).

6. Вирішити питання щодо обладнання кімнати для ознайомлення відвідувачів та підсудних (засуджених) з матеріалами справ.

7. Наявну аптечку з надання першої домедичної допомоги, наповнити ліками з актуальними термінами придатності.

8. Забезпечити можливість вільного доступу до установи особам з інвалідністю та іншим маломобільним групам населення. Створити належні умови для їх пересування в суді. Обладнати санітарну кімнату з урахування потреб цієї категорії громадян.

Додаток: фототаблиця на 2 арк.

**Керівник групи НПМ
головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Софія САПУЖАК

Фототаблиця до звіту

Фото 1

Фото 2

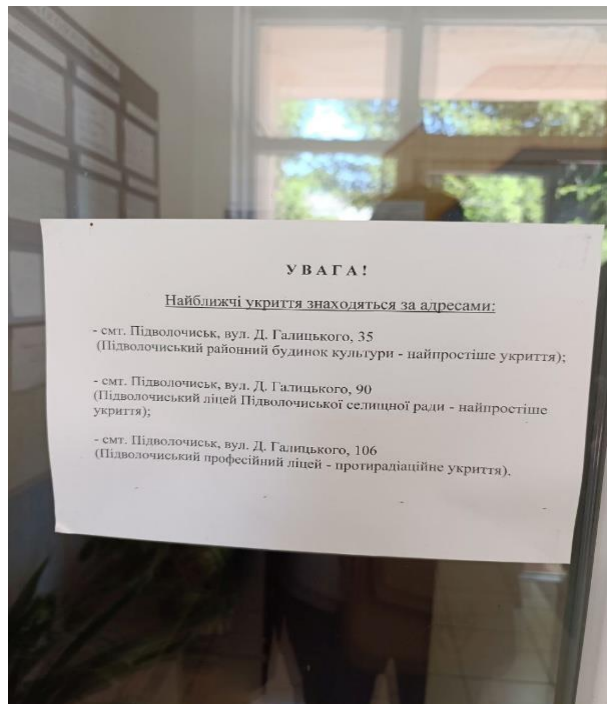

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

